

MESÉS TÜDŐBETEGSÉGEK 8.0

Már megint az asztmáról

Dr. Molnár F. Tamás^{a,b}

^aPTE ÁOK Orvosi Készségfejlesztő és Innovációs Központ Műveleti Medicina Csoport, Pécs

^bPetz Aladár Egyetemi Oktató Kórház, Sebészeti Tanszék (PTE ÁOK)

Szt. Sebestyén Mellkassebészeti Részleg, Győr

Indul az új év; a kultúrorvostani rovat (magamfajta sznoboknak Medical Humanities) évnitóra készül.

A rovatvezető élvezi a vizsgaidőszakot, lévén kevesebb az egyetemi teendője. Ugyanez a felszabadultság szegény hallgatókról aligha mondható el. Egyetlen mentségünk: mi is megjártuk a hadak útját anno: és lám túléltek. Az elmúlt év a tudómesék jegyében telt: olvasóink is megérdemelnek egy kis pihenést. Sokan kérdezik tőlem, hogyan és hol találok a rovat törté-

neteit. (Cyranoval szólva: mondhattad volna szebben kis lovag: „honnan szerzed ezt a sok felesleges marhaságot?”) A válasz egyszerű: nem keresem őket, de ha szembejönnek, vagy csak beléjük botlok, már nincs szívem eldobni őket. Mások tárgyakkal vannak így, irgalmatlan mennyiségű felesleges holmit halmozva fel. Én mondatokat, anekdotákat gyűjtögetek, s nincs szívem megszabadulni tőlük. A korlátlan, kritikátlan egyirányú beszerzésnek diagnózisa is van.

1. kérdés:

Mi a korlátlan, kritikátlan, egyirányú beszerzés diagnózisa?

- Pilyushkin disorder
- Prigozsín-tünetegyüttes
- Babinski-jel
- Korszakov-szindróma
- Pickwick-szindróma
- Oblomovizmus

Mint oly sok esetben (azidőtájt az orvosok még olvastak szépirodalmat is), itt is egy regényalak kölcsönözte a kórforma nevét.

2. kérdés:

Vajon melyik szerző művéről van szó?

- Tolsztoj: Háború és béke
- Dickens: Pickwick Klub
- Goncsarov: Oblomov
- Csehov: Három nővér
- Gogol: Holt lelkek

Joseph Babinski (1857–1932)

Maradjunk a szépirodalomnál, és a tavalyról ránk maradt köhögésnél – ami a megidézendő regényben határozottan nem egy long-kovid tünet.

„Ekkor Ervin erősen köhögni kezdett. Mihálynak csak most tűnt fel, hogy Ervin már az előbb is köhögött, szárazon, csúnyán.

– Mondd Ervin, nincs a tüdődnél valami baja?

– Hát bizony a tüdőm nincs egészen rendben (...) sőt azt lehetne mondani, hogy nagyon rossz állapotban van.”

3. kérdés:

Melyik, egy eredetileg 1937-ben megjelent regényből származik a fenti részlet?

- Márai Sándor: Egy polgár vallomásai
- Babits Mihály: Gólyakalifa
- Szerb Antal: Utas és holdvilág
- Illyés Gyula: Hunok Párizsban

Az asztma, mint sors indikátor és karakter jellemző az irodalmi eszköztár gyakran használt eleme. Meglepő, hogy a szívelégtelenség okozta fulladás és a virtigli tüdőasztma között az író, akinek egyetlen diagnosztikus eszköze az éles szemű megfigyelés, különbséget tudjon tenni. És akkor még nem is beszéltünk a kardiopulmonális rendszer átfedő diagnózisainak csapdájáról. Az alábbi részlet a tūpontos leírás ékes példája.

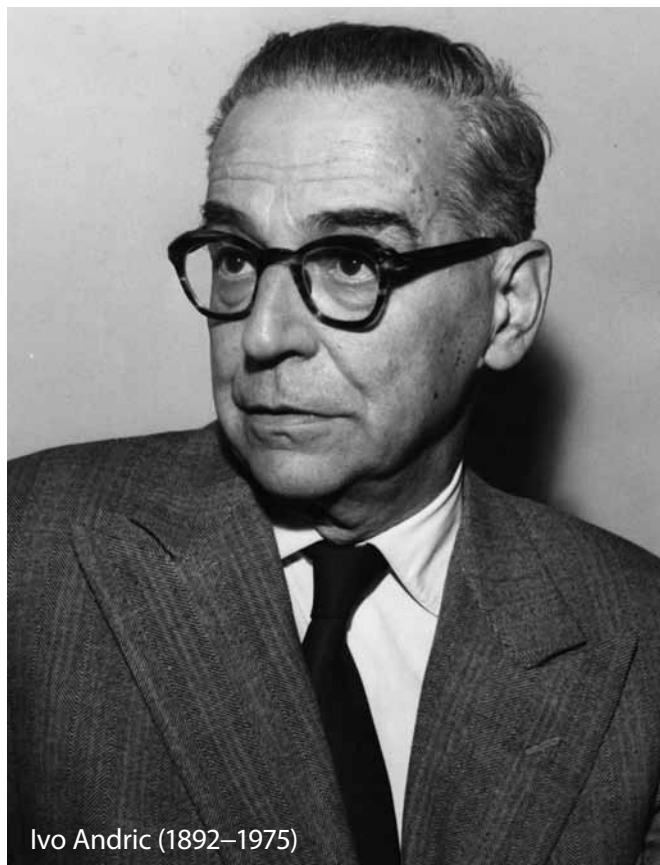
„Van annak már jó néhány esztendeje (...) hogy Hortenzia méltóságos asszony szíve úgy ugrándozik, mint egy kis vörös ördög, a bordái között teljesen váratlanul és minden ok nélkül, akaratától teljesen függetlenül, mint valami hóbortos személy, ver itt is, ott is (...) hogy egyik pillanatban mámorosan elcsendesüljön...”

Doktor nemes vugroveczi Zigrovic főorvos szerint: „Semmi az egész, méltóságos asszonyom, kicsiny ártalmatlan tahikardiácska, s ezek a (...) tünetek már öthat éve mutatkoztak, amikor Pesten Kardossy doktor a szívasztma egészen téves diagnózisát állapította meg, én azonban, ha nem méltóztatott megfélemlíteni róla, Bleichrode professzorral egyetértettem abban, hogy Kardossy közönséges számár...”

4. kérdés:

Ki a kiváló irodalmi diagnoszta és miből való az idézet?

- Ivo Andric: Híd a Drinán
- Joseph Roth: A Radetzky-induló
- Miroslav Krleža: A fekete sas árnyékában
- Karl Kraus: Az emberiség végnapjai

Ivo Andric (1892–1975)

Az asztmatikus, mint degradatív jelző, a diagnosztikus finomságok iránt csak korlátozottan érzékeny, empátiában pedig rendszerint deficites militarizmus szótárában is szerepel.

Joseph Roth (1894–1939)

5. kérdés:

Vajon melyik hadsereg 281. hadosztálya nyerte el az Asztma Divízió aligha megtisztelő becenevet? Tény, hogy az ide sorozottak nem voltak a nemzedékük legstrammabb katonái.

- Wehrmacht, 16. Hadsereg
- Vörös Hadsereg, II. Ukrán Front; 3. Gárdahadtest
- US Army, 101. Légiszállítási Hadosztály
- Great Britain, 8th Army (Desert Rats)

A német író Ernst Jünger Acélvihar című háborús regényét a kortársak legalább olyan nagyra tartották, mint Erich Maria Remarque Nyugaton a helyzet változatlanját. Hemingway Búcsú a fegyverektől című regényével együtt ezek voltak a Nagy Háború legerősebb irodalmi reprezentációi. A szerző 1941 és 1944 között Párizsban szolgált a német megszálló erők tisztjeként, és igyekezett segíteni a bajba jutott írókon, művészen is. A korabeli francia értelmiség elitjével tartott kapcsolatot; mások mellett Picassoval, Cocteau-val. Az utóbbi egy (másik) világhírű íróról szólva így pletykál:

Erich Maria Remarque (1898–1970)

„Senkinek se engedte meg, hogy letöröljék a port, az a bútorokon olyan vastagon ült, mint a csincilla szőr. Amikor megérkeztlél, az inas megkérdezte, hogy hoztál-e virágot, rajtad, vagy a nőn, akivel voltál, van-e parfüm. Rendszerint felöltözve, de ágyban találtad, sárga kesztyűben, hogy ne rágja a körmeit. Rengeteg pénzt költött arra, hogy a munkások ne dolgozzanak a környező házakon, mert zavarta a zaj. Az ablakot sose lehetett kinyitni. Az éjjeliszekrényt gyógyszerek borították, inhalátorok és spray-k. Kifinomult ízlése nem akadályozta abban, hogy ellátogasson a mézárszékre, hogy megnézzze, miként ölik le az állatokat.” (Fordítás: Molnár F. Tamás)

6. kérdés:

Melyik nagy regényíróról és asztmatikusról lehetett szó?

- Thomas Mann
- Romain Roland
- Marcel Proust
- Andre Malraux

Búcsúzól egy mellkasi traumatológiai kérdés, hiszen a rovatvezető nem tagadhatja meg magát; valódi identitását.

Ernst Jünger (1895–1998)

7. kérdés:

Ki a kivétel az alábbi névsorban? Olyan szerzőket sorolunk, akik – jobbra – harctéri áthatoló mellkasi sérülést szenvedtek. A kivétel nemcsak más testrészén sebesült meg, de a többektől eltérően sajnos bele is halt.

- Robert Graves
- Ernst Jünger
- Samuel Beckett
- Guillaume Apollinaire

MEGOLDÁSOK

1. válasz:

a. A Piljuskín-betegség (Pilyushkin disorder) a helyes megoldás.

2. válasz:

e. Gogol: Holt lelkek című művében szerepel a kórosan gyűjtögető (hoarding disorder), semmit eldobni nem tudó alak. Az igazi gyűjtőszennvedély azonban (bélyeg, régiség, érme etc.) – bár vannak hasonlóságok – mégis különböző entitás. Korunkban, amikor a köz csak akkor érzi magát biztonságban, ha minden kellemetlen furcsaságra azonnal egy betegségcímét is ragaszthat (medikalizáció), különösen gyakori, hogy különféle diagnózisokkal hadonásznak. Cserébe a valóban kóros magatartásformák közül számos kiemelődött a betegségek közül. A másság, mint *sui generis* önérték, függetlenül minden egyébtől, automatikusan ájult áhítat tárgya; a következményeket pedig utóbb legfeljebb értetlenkedő fejcsóválással fogadják.

3. válasz:

c. Szerb Antal: Utas és holdvilág (Forrás: Szerb Antal: Utas és holdvilág. Magvető Könyvkiadó, Budapest, 1980. p.162)

4. válasz:

c. Miroslav Krleža: A fekete sas árnyékában (Európa Könyvkiadó, Budapest, 1965. pp.129-32.). A másik három könyvre adott válaszok sem teljesen tévesek. Valamennyi nagyszerű szerző az Osztrák-Magyar Monarchia alkonyáról ír; hasonlóan szarkasztikus stílusban. Miközben pedig ez a szellemiség mélyen hozzájárult a birodalom halálához, utólag egyik sem győzte kifejezni nosztalgiáját az egykor volt rendszer iránt.

Guillaume Apollinaire (1880–1918)

5. válasz:

a. A Wehrmacht, 16. Hadsereg 281. hadosztálya kapta ezt az aligha megtisztelő címet. (Forrás: Ernst Jünger: A German Officer in Occupied Paris. The War Journals 1941–1945. Columbia University Press, New York, USA, 55. oldal)

6. válasz:

c. Marcel Proustról volt szó. (Forrás: Ernst Jünger: A German Officer in Occupied Paris. The War Journals 1941–1945. Columbia University Press, New York, USA, 51. oldal)

7. válasz:

d. Guillaume Apollinaire a kivétel. A fronton szerzett fejsébében halt meg, 1918-ban. Samuel Beckett nem harctéri sérülést szenvedett; Párizsban kocsmái verekedésbe keveredett. Megúsztta; a világirodalom nagy hasznára. ■